

בְּמִסַּת בְּאֵתָת וּבְמוֹפְתֵימ

■ הופעת הנס

ה', יוצר הטבע ומנהיגו, מתגלה בעולם הן בהתרחשויות טבעיות והן בהתרחשויות על טבעיות.

הופעת נס על טבעי אינה מתרחשת בפתאומיות. קיים תהליך מסודר הכולל הכנות מתאימות, ששיאן הוא הופעת הנס.

השלב הראשון בתהליך הזה הוא הניסיון. לא יתחולל הנס אם לא תוקדם לו אמונה חזקה שתעמוד למבחן. זו אמונה מגובה במעשים משמעותיים, כולל הקרבה אישית.

על התהליך המדויק של הופעת הנס אנו למידים מספר דברים:

”או הַנְּסָה אֶל־לֵהִימ לְבוֹא לְקַחַת לוֹ גּוֹי מְקָרֵב גּוֹי בְּמִסַּת בְּאֵתָת וּבְמוֹפְתֵימ...”

(דברים ד, לד)

הנה הסדר:

1. **מסות** (ניסיונות)

2. **אותות** (סימנים למזכרת)

3. **מופתים** (ניסים).

כלומר, ראשית – ניסיון לבחינת דרגת האמונה, שנית – הנצחתה בסימנים, ורק אז מופיע הנס. הוצאת עם ישראל ממצרים לא הייתה יכולה להתבצע ללא מופתים גלויים, אך הללו הופיעו רק לאחר המסות והאותות.

מה הם האותות?

נקודת המוצא שלנו היא, שה' רוצה שהעולם יתקיים על פי חוקי הטבע שהוא יצר, לכן הנס הוא תופעה חריגה. תפקידו של הנס הוא לתקן עיוותים העלולים להיווצר בגלל הבחירה החופשית הקיימת בתוך חוקי הטבע והמאפשרת לאדם לעשות רע. באמצעות הניסים נשמרת התכנית המקורית שה' התווה לעולם. שום סיבה מוסרית בעולם איננה מצדיקה את שאיפת פרעה מלך מצרים להחזיק בכוח בעם ישראל ולשעבד אותו עד אין סוף. כאשר מגיע הזמן שה' קבע לסיום השעבוד בהיתוך כור הברזל במצרים, ועדיין פרעה מלך מצרים מסרב לשחררם – אז מופיעים המופתים העל טבעיים. כל מטרתו של כור ההיתוך במצרים הוא להכשיר את עם ישראל לייעודו האמיתי בעולם, ולא שיישאר עבד עולם לפרעה ולמצרים. נס יציאת מצרים לא יחזור על עצמו פעם נוספת, על כן יש להנציחו בסימנים ברורים שילוו את עם ישראל בכל הזמנים, ויזכירו לו את האירוע ההיסטורי והגורלי.

שלב הניסיון

ביום ארבעה עשר לחודש ניסן בחצי הלילה התחולל נס מופלא. מכת בכורות – שהיא העשירית ממכות מצרים – שרטטה את המפה המדויקת של עם ישראל הראוי להיגאל ממצרים. היא זו שקבעה באופן מוחלט מיהו ישראל ומיהו מצרי. לנס הזה קדמו אותות ולאותות קדם הניסיון.

בניסיון הזה נדרש מכל ראש משפחה בישראל מאמץ נפשי עצום, שתמציתו היה בלקיחת טלה שהוא סמל אלילות מצרים, להחזיק בו מספר ימים ולבסוף לשוחטו. על הקושי האדיר הזה נוכל ללמוד מתשובתו של משה רבנו להצעתו של פרעה:

”וַיִּקְרָא פַרְעֹה אֶל מֹשֶׁה וְלֹא־הָרַן וַיֹּאמֶר: לָכוּ זָבְחוּ לֵאלֹהֵיכֶם בְּאֶרֶץ. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה: לֹא נִכּוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן, כִּי תוֹעֵבֶת מִצְרַיִם נִזְבַּח לָהּ אֶל־לֵהִינּוּ, הֵן נִזְבַּח אֶת תּוֹעֵבֶת מִצְרַיִם לְעֵינֵיהֶם וְלֹא יִסְקְלֵנוּ?”
(שמות ח, כא, כב)

כלומר, האם תיתכן אפשרות שבני ישראל ישחטו בצורה גלויה את אלוהי המצרים בלי להסתכן בהתנפלות המון מצרי משולהב שיעשה שפטים במי שיעז לעשות זאת?! (הביטוי “תועבת מצרים” הוא כינוי הכתוב לאלילי מצרים).

הנימוק הזה של משה מסביר את הדרישה החוזרת ונשנית מפרעה, להתיר לבני ישראל ללכת שלושת ימים במדבר כדי לזבוח לה'. מהלך שלושה ימים הוא מרחק

מספיק כדי ליצור ניתוק בין המצרים ובין בני ישראל כדי שלא יהיו מאוימים. מרחק כזה הציב לבן הארמי בין צאנו לבין צאן יעקב, כדי שלא יתערבבו אלו באלו:

”וַיִּשְׂם דָּרָךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים בֵּינוּ וּבֵין יַעֲקֹב...”.

(בראשית ל, לו)

כעת נתרכז בשלב הניסיון, שהוא הראשון מבין שלושת השלבים האמורים לעיל:

”מִשְׁכּוֹ וְקָחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפַּחְתֵּיכֶם וְשַׁחֲטוּ הַפֶּסַח” (שמות יב, כא) - מִשְׁכּוֹ יְדִיכֶם מעבודה זרה, וְקָחוּ לָכֶם צֹאן וְשַׁחֲטוּ את אלוהי מצרים ועשו פסח, שִׁכַּךְ ה' פּוֹסַח עליכם”.

(שמות רבה טז, ב)

המצרים עבדו לטלה ולמזלו ברקיע, שהוא צורת סידור כוכבים בתקופת האביב. שחיטת הפסח היא ביטוי לשחיטת אלוהי מצרים. השחיטה הזו לא התבצעה בפתאומיות. אדרבה, ביום העשירי לחודש ניסן לקחו את השה, ורק ביום ארבעה עשר שחטו אותו. לפחות שלוש יממות תמימות היה השה עומד קשור בכל בית יהודי אל מול עיני המצרים הנדהמים.

כיוון שפרעה סרב להתנתק מהם לשלושה ימים במדבר, תהליך הניתוק מעבודה זרה התרחש **בתוך מצרים**. העמידה הרצופה והאמיצה של עם ישראל נגד המצרים שלוש יממות, יצרה את החיץ הנדרש העוצר בעד המשך ההתבוללות בעם המצרי. היא גם פתחה את השער לאמונה האמיתית בא-להי ישראל. החינוך לאמונה בה' עובר דרך הפגנת חוסר פחד מכל גורם שהוא מלבד ה'. זהו שלב הניסיון. לתהליך הזה קדמו שלושת ימי החושך, שסייעו לעם ישראל לעבור נפשית את תהליך הניתוק מן המצרים.

הדם והאות

כיון ששחיטת השה הייתה שיאה של מסירות הנפש, אך טבעי הוא שדם השחיטה יהפוך לאות וסימן אשר ינציח את המעמד ואת חירוף הנפש למען ה' בתודעת בני הבית:

”וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבָּתִּים אֲשֶׁר אֲתֶם שָׂם...”.

(שמות יב, יג)

הביטוי **”לָכֶם לְאֹת”** משמעותו – האות הזו הוא עבורכם. זה יזכיר לכם את שליחותכם ואת תפקידכם. זהו אות שישמר לדורות את מופת מסירות נפשכם

נגד עבודה זרה. מסירות שהייתה תנאי ליציאת מצרים. באופן זה, זיכרון יציאת מצרים ימגר את ההיסחפות אחר הגויים עובדי עבודה זרה. לא לחינם פותחים עשרת הדיברות בדיבר הראשון והשני, המדגישים את ההידבקות בעבודת ה' וההתנתקות מן האלילים:

"אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים. לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל פְּנֵי."
(שמות כ, ב)

לאור ההבנה הזאת המבארת את ערך האות של דם הפסח, נוכל להבין את דיוקו של רבי ישמעאל מן הפסוק הבא:

"...וְרָאִיתִי אֶת הַדָּם וּפִסַּחְתִּי עֲלֵכֶם..." (שמות יב, יג) - רבי ישמעאל אומר: הדם הנראה לי ולא הנראה לאחרים".
(מכילתא דרבי ישמעאל בא, פרשה ו)

כלומר, רק ה' רואה את הדם שהיה מבפנים על המשקוף ועל שתי המזוזות, ולא אף אחד אחר מאלה המסתובבים בחוץ.

הדם הוא זיכרון לערכים החינוכיים שהתגלו בשחיטת הפסח: התנתקות מעבודה זרה, מסירות נפש ואמונה בה' אשר גילה את ידו החזקה ומוראו הגדול במצרים. מכל התהליך הזה אנו למדים, כי כדי לחולל נס חובה לעמוד בהצלחה במדרגה גבוהה מאוד של ניסיון.

כמו כן, חובה להניח סימן ואות שישמש עדות וזיכרון לעמידה בניסיון, כדי שהגס יקרין לדורות הבאים ולא יהיה אירוע חד פעמי.

■ **לְאוֹת עַל יָדְכָה**

דם הפסח - ממנו היזו על המשקוף ושתי המזוזות - היה אות לשעתו.

כיצד משמרים את האות לדורות?

את התשובה נותנת התורה בסוף פרשת "קדש לי כל בכור", שנאמרה מיד עם היציאה ממצרים:

"וְהָיָה לְךָ לְאוֹת עַל יָדְךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ כִּי בְיַד חֲזָקָה הוֹצֵאתִיךָ מִמִּצְרַיִם."
(שמות יג, ט)

מצוות הנחת תפילין על יד השמאל מקבילה לדם שעל מזוזת הפתח השמאלית.

מצוות הנחת תפילין על הראש מקבילה לדם שעל משקוף הפתח. מה יהיה מקביל לדם שעל מזוזת הפתח הימנית?

זהו קלף המזוזה המונח על המזוזה הימנית של פתח הבית. באופן זה אנו ממשיכים אתנו את אות הדם של ליל יציאת מצרים, לכל הדורות כולם.

מדוע מצוות המזוזה "וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ" לא נזכרת עד פרשת ואתחנן שבספר דברים, שבה מוזכרת פרשת "שמע ישראל"?

התשובה היא, כי במדבר שכנו באוהלים שהם ארעיים ופטורים מן המזוזה. ספר דברים מכין את עם ישראל לכניסתו לארץ ישראל, ושם יבנו בתי קבע ובהם יקבעו את המזוזה.

משום כך הוקשו שתי המצוות האלה יחד, תפילין ומזוזה, בפרשה ראשונה שבקריאת שמע:

"וּקְשַׁרְתֶּם לְאוֹת עַל יָדְךָ, וְהָיוּ לְטָטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ. וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוֹזוֹת בֵּיתְךָ וּבִשְׁעָרֶיךָ."
(דברים ו, ח-ט)

מופיע כאן השילוב של תפילין ומזוזה, אשר מהווים יחד את תמצית אותות הדם שעל המשקוף ועל שתי המזוזות, ועליהם נאמר:

"וְהָיוּ הַמְּשָׁלֵשׁ לֹא בַמְהָרָה יִנְתַק".
(קהלת ד, יב)

באופן זה הנס הגדול של מכת בכורות ויציאת מצרים יהיה חקוק בלבנו תמיד.

יד חזקה

על כפל הביטוי **יְשַׁלְּחֶם-יְגַרְשֶׁם** הרחבנו במאמר 'שילוח וגירוש' לפרשת בראשית. נמשיך ונפתח את הרעיון בהקשר שלנו.

"...עֵתָה תִרְאֶה אֲשֶׁר אֶעֱשֶׂה לְפָרְעָה, כִּי בִיד חֲזָקָה יְשַׁלְּחֶם, וּבִיד חֲזָקָה יְגַרְשֶׁם מֵאֶרְצוֹ".
(שמות ו, א)

רש"י מפרש: "ביד חזקה (של ה'), ישלחם (פרעה, בעל כורחו).

וביד חזקה (של המצרים), יגרשם מארצו (את בני ישראל בעל כרחם)".

כלומר, מצד אחד ה' מפעיל יד חזקה על פרעה (באמצעות המכות) כדי לאלץ אותו לשלח את בני ישראל לעבוד את ה'.

ומצד שני ה' מפעיל עוד יד חזקה על ישראל (באמצעות המצרים) כדי שיגורשו ממצרים לבלי שוב, בלא להתמהמה.

הפסוק הבא הוא ביטוי ליד החזקה כנגד בני ישראל:

”וּתְחַזֵּק מִצְרַיִם עַל הָעַם לְמַהֵר לְשַׁלְּחָם מִן הָאָרֶץ...” (שמות יב, לג)

המצרים מצדם היו רדופים לשלח את העם לעבודת ה', בתקווה שזה יגן עליהם מן המגפה. מאידך, גם בני ישראל גורשו מיידית ממצרים, בלא יכולת להכין צידה לדרך:

”...כִּי גִרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יָכְלוּ לְהִתְמַהֵמָה וְגַם צָדָה לֹא עָשׂוּ לָהֶם” (שם, פסוק לט)

זו בדיוק תמצית הנבואה שנאמרה למשה לפני מכת בכורות:

”...עוֹד נִגַּע אֶחָד אָבִיא עַל פְּרַעֲה וְעַל מִצְרַיִם, אַחֲרַי כֵּן יִשְׁלַח אֶתְכֶם מִזֶּה כְּשִׁלְּחוֹ כָּלָה, גֵּרֶשׁ יִגְרֶשׁ אֶתְכֶם מִזֶּה” (שמות יא, א)

גם פה יש ביטוי כפול: ”יִשְׁלַח אֶתְכֶם... יִגְרֶשׁ אֶתְכֶם”. כלומר, ישלח אתכם בעל כורחו, ויגרש אתכם בעל כורחכם. פרעה סבר שבני ישראל ישובו אחרי שלושה ימים, לכן לא היה בכוונתו לגרש אלא לשלח אותם לשלושה ימים לעבוד את ה'. עבור בני ישראל זה יהיה גירוש, כלומר גם ללא זמן התארגנות וגם שלא על מנת לחזור.

שתי מטרות היעד השונות של היד החזקה מופיעות ברמז, במצוות שנאמרו מיד עם היציאה ממצרים.

פרשת ”קדש לי כל בכור”, העוסקת במצות הפסח, פותחת ומסיימת בחזקת היד, וחזקת יד זו היא כנגד ישראל, כפי שנראה בהמשך. הפרשה פותחת ב-

”קִדְּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר... כִּי בְּחִזְקַי יָד הוֹצִיא ה' אֶתְכֶם מִזֶּה...” (שם, פסוקים ב-ג)

ומסיימת ב-

”...לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ כִּי בְיַד חֲזָקָה הוֹצֵאָה ה' מִמִּצְרַיִם” (שם, פסוק ט)

מאידך, פרשת ”והיה כי יביאך”, העוסקת במצות קדושת הבכורות, אף היא פותחת ומסיימת בחזקת היד, אלא שמפורש בכתוב שחזקת יד זו היא כנגד המצרים.

הפרשה פותחת ב-

"וְהָיָה כִּי יִשְׁאַלְךָ בְּנֶךָ... וְאָמַרְתָּ אֵלָיו בְּחֶזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם..." (שמות יג, יד)

ומסיימת ב-

"וְהָיָה לְאוֹת עַל יָדְכָה וּלְטוֹטְפֹת בֵּין עֵינֶיךָ כִּי בְחֶזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם".

(שם, פסוק טז)

ומפורש בכתוב, שחזקת היד הזו היא כנגד פרעה:

"...בְּחֶזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ ה' מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים... וַיְהִי כִּי הִקְשִׁיה פְּרֹעֶה לְשַׁלְּחָנוּ

(שם, פסוקים יד-טו)

וַיַּהֲרֹג ה' כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם..."

נשוב אל פרשת "קדש לי כל בכור".

מניין שחזקת היד הזו היא כנגד ישראל? את זאת אנו למדים מן הפסוקים האלה באותה פרשה:

"מִצֹּת יֹאכַל אֶת שִׁבְעַת הַיָּמִים... וְהִגַּדְתָּ לְבְנֶךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשִׂיה

(שם, פסוקים ז-ח)

ה' לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם".

מה פירוש "בעבור זה"?

האם בעבור אכילת מצה יצאנו ממצרים? האם זה לא להיפק, שאנו אוכלים מצה כי כך אכלנו בצאתנו ממצרים?

אלא הכוונה היא, בעבור שנהיה לעם ה' יצאנו ממצרים; ואכילת מצה היא אחת מסממני בית המקדש שהוא מרכזו הרוחני של עם ישראל, כפי שפותח פרק חמישי במסכת מנחות:

"כל המנחות באות מצה חוץ משתי הלחם וחמץ שבתודה..."

(מנחות פרק חמישי משנה א)

בית ומקדש

במאמר 'כי ישאלך בנך' כתבנו, שהבית של כל משפחה יהודית במצרים, הפך למעין 'בית מקדש'. שוחטים בו קרבן פסח, מקבלים את דמו בכלי ונותנים אותו על המשקוף ועל שתי המזוזות שהם כעין מזבח (כדברי מדרש רבה). לכן אסור להוציא

בשר מן הבית, כפי שאסור להוציא קודשים מבית המקדש. בשר קודש היוצא מן המקדש נפסל באכילה.

עוד נאמר בבית המקדש:

”...כי כל שאר וְכָל דְּבֵשׁ לֹא תִקְטְרוּ מִמֶּנּוּ אֲשֶׁה לָהּ.” (ויקרא ב, יא)

זאת אומרת, בבית המקדש לא מקריבים חמץ ולא פירות מתוקים. זה גם מה שנצטוונו בליל יציאת מצרים:

”וְאָכְלוּ אֶת הַבָּשָׂר בְּלִילָה הַזֶּה צְלִי אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל מְרִירִים יֹאכְלֶהוּ.” (שמות יב, ח)

כלומר, הקרבן היה נאכל כשהוא צלי אש, כעין שריפת בשר על המזבח, וסביבו מצות ולא חמץ, מר ולא מתוק.

זאת ועוד.

כשם שבית המקדש ומקום המזבח משמשים מקלט להורג בשוגג (כערי הלויים), כך הבית שבו התכנסה כל משפחה בליל יציאת מצרים [”קחו לכם צאן למשפחותיכם...” (שמות יב, כא)], היה למקלט ומגן מפני מגפת מכת בכורות שהשתוללה בחוץ:

”...וְרָאָה אֶת הַדָּם עַל הַמִּשְׁקוֹף וְעַל שְׁתֵּי הַמְּזוּזוֹת וּפָסַח ה' עַל הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לָבֵא אֶל בְּתֵיכֶם לְגַגְיָה.” (שמות יב, כג)

כל זה מעיד כי יש כאן ניצנים ראשונים למה שיהיה בעתיד בבית המקדש. אמנם כאן, ביתה של כל משפחה היה מקדש קטן, אבל בארץ ישראל יהיה משכן או מקדש אחד לכל עם ישראל.

נשוב ונבאר את הפסוק בפרשת 'קדש':

”מִצּוֹת יֹאכֵל אֶת שְׁבַעַת הַיָּמִים... וְהַגִּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם.” (שמות יג, יד-טו)

בעבור שנהיה לעם ה', הפעיל ה' עלינו את ידו החזקה ("עשה ה' לי") בצאתנו ממצרים.

משום כך נאמר פה בצורה ייחודית:

”וְהָיָה לָךְ לְאוֹת עַל יָדֶיךָ וּלְזִכְרוֹן בֵּין עֵינֶיךָ לְמַעַן תִּהְיֶה תּוֹרַת ה' בְּפִיךָ כִּי בְיַד חֲזָקָה הוֹצֵאתָ ה' מִמִּצְרָיִם.” (שמות יג, ט)

"וְהָיָה לְךָ לְאוֹת" כמו "וְהָיָה הַדָּם לְכֶם לְאוֹת". האות הזו הוא בשבילך, שלא תתכחש לשליחותך ולייעודך. שתהיה הדרכתו של ה' מורגלת בפיד, שאינך יכול להתנגד למהלך אלוקי כה מכריע.

עומק הרעיון הוא, שכל מהלך בחירת עם ישראל, קידושו וייעודו לעם ה' – מתוכנן מראש, וכופה את עצמו על ישראל ועל אויביו.

זו מערכת גבוהה ונישאה, המזכירה את דבר ה' אל ירמיהו הנביא:

"בְּטָרִם אֶצְרָךְ בְּבֶטֶן יְדַעְתִּיךָ וּבְטָרִם תֵּצֵא מִרְחֹם הַקֶּדֶשׁ שִׁתִּיךָ, נְבִיא לְגוֹיִם נִתְּתִיךָ... וַיֹּאמֶר ה' אֵלַי אֵל תֹּאמַר נַעַר אֲנֹכִי, כִּי עַל כָּל אֲשֶׁר אֶשְׁלַחְךָ תֵּלֵךְ וְאֵת כָּל אֲשֶׁר אֶצְוֶךָ תִּדְבֹר".

(ירמיהו א, ה-ז)

כלומר, אינך יכול לסרב לשליחות שאני מטיל עליך. אל תהיה 'ראש קטן'.
כך גם משדרת נבואת יחזקאל:

"וְהָעֵלָה עַל רוּחְכֶם הָיָה לֹא תִהְיֶה, אֲשֶׁר אַתֶּם אֹמְרִים נְהָיָה כְּגוֹיִם כְּמִשְׁפָּחוֹת הָאָרְצוֹת... חִי אֲנִי נְאֻם ה' אֱלֹהִים, אִם לֹא בְיַד חִזְקָה וּבְזִרְעֵי נְטוּיָה וּבְחִמָּה שְׁפוּכָה אֶמְלֹךְ עֲלֵיכֶם".

(יחזקאל ב, לב-לג)

תפילין – אות כפול

כשם שעם ישראל מצוּנה לגדול ולבצע את שליחותו הגדולה, כך כל אדם ואדם מצוּנה לגדול ולקבל עליו אחריות. את זה מלמדנו רבי סימון:

"ויכולו השמים והארץ וכל צבאם". אמר רבי סימון אין כל עשב ועשב שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו ואומר לו: גִּדְל".

(מדרש רבה בראשית י, ו)

במאמר 'כלי זהב ושמלות' ביארנו את המדרש הזה במלואו.

כפי שצינו לעיל, בכל פרשיה משתי הפרשיות האלה – 'קדש' 'והיה כי יביאך', אנו מוצאים כפל בחזקת היד וכפל במצוות התפילין – של יד ושל ראש.

עוד הובהר לעיל, כי בפרשת 'קדש' הדגש הוא על היד החזקה כנגד ישראל. על פי זה, פסוקי התפילין בפרשייה הזאת מכוונים לצו האלוקי האישי על כל אדם, לאמור: אל תתכחש לשליחותך ואל תתיירא מעצמך לגדול.

"והיה לך לאות על ירך" – לך לאות ולא לאחרים. משום כך תפילין של יד מכוסים, כי לכל יחיד יש שליחות אישית שונה מחברו. לעומת זאת, בתפילין של ראש נאמר "ולזיכרון בין עיניך". כלומר: תזכור ואל תתיירא משום גורם חיצוני שינסה לעכב את שליחותך. משום כך תפילין של ראש מגולים, במטרה להפגין אי פחד ומורא. מאידך, כפי שהוזכר לעיל, פרשת 'והיה כי יביאך' מדגישה כי היד החזקה מכוונת כלפי המצרים ושאר מבקשי רעתנו. זה מסביר את הביטוי הנזכר כאן "ולטוטפות בין עיניך" כלומר, שהתפילין יצופו למעלה ויהיו מגולים לכל. הביטוי 'לטוטפות' נגזר מן המילה הארמית 'טפת' היינו צפה. כך מתפרשת המשנה במסכת אבות:

"אף הוא ראה גולגולת אחת שצפה על פני המים. אמר לה: על דאטפת אטפוך וסוף מטיפיך יטופוך".

(אבות ב, ו)

כלומר, על שהצפת אחרים (הטבעת אותם) הציפו אותך, וסופם של אלו להיות מוטבעים וצפים.

מטרת התפילין המגולים היא להרתיע את האויבים הקמים על ישראל:

"וְיִרְאוּ כָּל עַמֵּי הָאָרֶץ כִּי שֵׁם ה' נִקְרָא עֲלֶיךָ וְיִרְאוּ מִמֶּךָ... - רבי אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש".

(ברכות ו.)

לעומת זאת, בתפילין של יד נאמר "והיה לאות על ידכה" והרמז הוא 'יד כהה' דהיינו חלשה.

את היד הזאת צריך לחזק באמצעות התפילין ואסור שהאויב יראה את חולשתה, לכן תישאר מכוסה. לסיכום.

מצד אחד – אין עם ישראל יכול לברוח מייעודו המקודש, ומצד שני – אין אומות העולם יכולים לעצור אותו. זוהי היד החזקה הנסתרת (כלפי עם ישראל) וזו היד החזקה הגלויה (מול המצרים ואומות העולם).

